

VÄRLDS HORISONT.

SVENSKA FN-FÖRBUNDET | EN BÄTTRE VÄRLD | NUMMER 2 2019

EN
BÄTTRE
VÄRLD

*”Sverige riskerar
att begå historiskt
misstag”*

SIDAN 7

*Maria är Årets
FN-lärare*

SIDAN 17

TVÅ MINUTER I MIDNATT

**VÄXANDE HOT OM
KÄRNVAPENKRIG**

Foto: UN photo/Miguel Sanchez

Människans framfart hotar närmare en miljon växt- och djurarter på jorden. Bilden visar glasögontranor.

FN-LARM: EN MILJON VÄXT- OCH DJURARTER HOTAS

Närmare en miljon växt- och djurarter riskerar att utrotas under de kommande decennierna, enligt en ny FN-rapport som presenterades i början av maj. De främsta orsakerna är klimatförändringar, föroreningar, förändringar i mark- och havsanvändning, exploatering av organismer och invasion av främmande arter.

I rapporten konstateras också att tillgången till mat, energi och material för människor ökat på de flesta platser i världen men att detta sker på bekostnad av naturens förmåga att långsiktigt kunna leverera dessa resurser. Vidare framhålls att föroreningarna i luft, vatten och mark fortsätter öka, i synnerhet föroreningen av plast i haven vilken påverkar havssköldpad-dor, sjöfåglar och havsdaggdjur. Rapporten är framtagen av 400 experter från 50 länder och sammanställd av FN:s expertpanel för biologisk mångfald, IPBES.

USA DRAR SIG UR VAPEN-KONVENTIONEN

USA kommer att dra tillbaka sin underskrift från vapenkonventionen (Arms Trade Treaty, ATT) med hänvisning till landets suveränitet, enligt ett uttalande som president Donald Trump gjorde i april inför lobbygruppen US National Rifle Association.

Vapenkonventionen syftar i första hand till att reglera internationell handel med vapen för att dessa inte ska hamna i fel händer, såsom hos terrorister eller kriminella nätverk. Men vapenlobbyn i USA anser att konventionen är vagt formulerad och i framtiden skulle kunna äventyra amerikaners rätt till att bära vapen. USA undertecknade konventionen 2013 men har inte ratificerat den.

Trumps uttalande har lett till omfattande kritik från människorättsgrupper.

– USA sällar sig nu till Iran, Nordkorea och Syrien som icke-undertecknare av ett historiskt avtal som enbart syftar till att skydda oskyldiga människor från dödliga vapen, sa t ex Abby Maxman från Oxfam America.

NYA FN-INITIATIV MOT ÖVERGREPP

I mitten av mars presenterades en rapport av FN-chefen António Guterres om nya åtgärder mot sexuella övergrepp som begås av FN-personal. Rapporten gavs ut på alla de sex officiella FN-språken och redogör för anklagelser som rör både FN:s fredsfrämjande insatser, andra FN-verksamheter, FN:s samarbetspartner samt icke FN-styrkor som agerar under mandat från säkerhetsrådet.

FN-chefen António Guterres har, i likhet med företrädarna Ban Ki-moon och Kofi Annan, krävt nolltolerans mot sexuella övergrepp av FN-personal. Bland generalsekreterarens senaste åtgärder märks ökat fokus på offrens situation, återkommande rapportering av fall och striktare kontroll av FN-personal.

Eftersom FN inte har möjlighet att åtala och döma misstänkta förbrytare vilar ett stort ansvar på medlemsländerna. I september förra året åtog sig 49 ledare från hela världen tillsammans med 21 FN-organisationer att stödja arbetet mot sexuella övergrepp och exploatering.

HUNGERKRIS HOTAR I NORDKOREA

Över tio miljoner nordkoreaner lider av svår matbrist på grund av den sämsta skörden som landet haft på tio år, visar en ny FN-rapport.

Nordkorea har drabbats av torka, värmebölja och översvämningar vilket har lett till den värsta skördesäsongen sedan 2008-09. FN har beräknat att landet ligger på ett livsmedelsunderskott om 1,36 miljoner ton. Särskilt oroande är det låga livsmedelsintaget hos gravida eller ammande kvinnor och små barn.

Rapporten visar vidare att det är svårt för många nordkoreaner att få en varierad kost, vilket är nödvändigt för att få i sig tillräckligt med näring. Många tvingas skära ner på portionerna eller utesluta vissa måltider. FN vill nu samla in över en miljard kronor för att hjälpa befolkningen i landet.

VETOHOT FÖRSVAGADE BESLUT OM SEXUELLT VÅLD

En viktig säkerhetsrådsresolution om sexuellt våld i konflikt försvagades efter att USA hotat med att lägga in sitt veto. Det var i april som säkerhetsrådet antog resolutionen efter utdragna diskussioner. I texten fanns först skrivningar om att våldtäktsoffer i krig och konflikter ska få tillgång till ”sexuell och reproduktiv hälsa”, vilket inbegriper abort, men detta fick strykas p g motstånd från USA. USA krävde också att referenser till en tidigare FN-resolution som nämner just sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR) skulle raderas.

Till slut fick USA gehör för sina krav och resolutionen antogs med 13 ja-röster. Ryssland och Kina avstod. Svenska FN-förbundet är starkt kritiskt.

– Det amerikanska agerandet är fullständigt oacceptabelt och ett slag i ansiktet på flickor och kvinnor som utsätts för våldtäkt i krig. Omvärlden måste nu reagera på Trump-administrationens upprepade attacker på kvinnors rättigheter, säger Annelie Börjesson, ordförande i Svenska FN-förbundet.

FN-TOPP VARNAR FÖR ETNISKT VÅLD I MALI

Över 230 personer, varav omkring en tredjedel barn, dödades under årets första månader i etniska attacker i Mali. Det är byar med invånare från den etniska gruppen Fulani som utsattes för en serie attacker av gruppen Dogon. Dåden fördömdes i starka ordalag av Adama Dieng, FN:s särskilda rådgivare för förebyggande av folkmord, som varnade för att detta våld kan eskalera om åtgärder inte sätts in snarast. Han uppmanade regeringen i Mali att agera omedelbart och att ta hjälp av Minusma, FN:s fredsbevarande styrka, för att skydda de utsatta delarna av befolkningen. Minusma, där svenska styrkor ingår, ses som en viktig del av lösningen i den svåra situation som landet befinner sig i.

Foto: UN photo/Marco Dormino

Personal från FN-styrkan Minusma talar med invånare vars by Minima Maoude attackerats och bränts ner till grunden.

TVÅ MINUTER I MIDNATT

VÄLKOMMEN TILL VIKTIG LÄSNING

Vi gör skillnad. Vi skapar en bättre värld genom att varje dag arbeta för fred, hållbar utveckling och mänskliga rättigheter. Som medlem och bidragsgivare skapar du hopp och räddar liv. Nu och i framtiden.

Världshorisont
Svenska FN-förbundet
Box 15115, 104 65 Stockholm
Tel: 08 – 462 25 40
E-post: varldshorisont@fn.se
Webb: www.fn.se/varldshorisont
Twitter: @varldshorisont

Redaktör: AnnaLena Karlsson Andrews
Praktikant: Lovisa Fundell
Ansvarig utgivare: Petra Hallebrant
Layout: Tomorro'
Tryckeri: Tellogruppen AB
Annonser: kontakta redaktionen på varldshorisont@fn.se
Artikelförfattarna svarar själva för innehållet i respektive artikel. För frilansmaterial ingår publicering både i tidningen och på FN-förbundets webbplats.

Världshorisont utges av Svenska FN-förbundet.
ISSN 0042-2134
Prenumerationspris: 230 kr (helår, 4 nr)
PlusGiro: 50990-1

#2

Omslagsbild: Ett växande hot från kärnvapen i kombination med klimatförändringarna fick Bulletin of the Atomic Scientists att förra året flytta fram visarna på sin "doomsday clock" till "två minuter i midnatt". Läs mer om detta i spalten till höger.

"Mänskligheten står nu inför två parallella existentiella hot som var och en för sig är grund för extrem och omedelbara åtgärder – kärnvapen och klimatförändringar". Det skriver Bulletin of the Atomic Scientists på sin webbsida i en kommentar till det faktum att organisationens domedagsklocka förra året flyttades fram till "två minuter i midnatt." Bulletinen grundades av amerikanska atomforskare 1945 och klockan introducerades 1947. Med midnatt åsyftas en global katastrof och inte sedan 1952 har klockvisarna stått så nära midnatt som de gör nu. "Världsledarna har inte bara misslyckats med att hantera hotet från kärnvapen och klimatförändringar, de har förvärrat dem genom en blandning av provocerande uttalanden och handlingar som inkluderat vårdslös retorik och lättsinnigt trotsande av vetenskapliga fakta", skriver de vidare.

När jag själv plitar ner dessa rader pågår en viktig konferens gällande icke-spridningsavtalet om kärnvapen (NPT) i New York. I avtalet har världens kärnvapenmakter lovat att rusta ner medan övriga länder förbundet sig att inte själva skaffa kärnvapen. Tyvärr har utvecklingen sedan millennieskiftet gått i motsatt riktning. I frustration över detta svek har en folklig opinion, under ledning av nätverket Ican, drivit fram en ny konvention om ett förbud mot kärnvapen (TPNW, Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons) som antogs i FN 2017. Målsättningen är långsiktig och handlar om att få igång en process där kärnvapen stigmatiseras – på samma sätt som skett med kemiska och biologiska vapen och med landminor – så att de i slutändan blir "fulvapen" som ingen vill ha, trots att tekniken finns.

Sveriges intention var tidigare att ansluta sig till den nya förbudskonventionen men efter påtryckningar från USA började vår regering svaja på målet. Tidigare nedrustningsvänliga Sverige riskerar därför nu att principiellt hamna i nytt sällskap, trots att 86 procent av svenskarna i en Sifo-undersökning ställde sig positiva till den nya konventionen. Det är illa och det är bråttom men tillsammans kan vi göra skillnad – läs mer och agera på fn.se/karnvapen!

Redaktör AnnaLena Karlsson Andrews
annalena.karlsson.andrews@fn.se

I DET HÄR NUMRET

- 4 Förvärrat läge i världen – kan ett kärnvapenförbud vara vägen framåt?
- 7 FN-rörelsen sågar regeringens kärnvapen-utredning, startar ny kampanj
- 10 Kärnvapen och Agenda 2030 – viktiga framtidsfrågor som hänger ihop
- 14 Det här kan DU göra: tre tips för den som vill agera i kärnvapenfrågan
- 15 I skuggan av kärnvapenhotet spirar ett försiktigt hopp om fred i Sydkorea
- 16 Möt FN-förbundets nya biträdande generalsekreterare Eva Rundgren Forsberg
- 17 Årets FN-lärare Maria Glawe låter eleverna vara med och forma undervisningen
- 18 UNG19 – bildcollage från FN-förbundets årliga ungdomskonferens

Under slutet av 1900-talet togs många viktiga steg i riktning mot avspänning och kärnvapenedrustning. Tyvärr har utvecklingen sedan dess gått åt fel håll och många experter menar att vi idag är närmare ett kärnvapenkrig än vi varit någon gång under

Under våren 2019 har kärnvapenhotet vuxit ytterligare då USA och Ryssland meddelat att de lämnar INF-avtalet om medeldistansrobotar. Bilden visar ett karnevalståg i Düsseldorf, Tyskland, där ett av ekipagen visar hur presidenterna Trump och Putin river sönder avtalet.

Ny konvention förbjuder kärnvapen – oklart om Sverige ansluter sig

I sommar är det två år sedan en majoritet av FN:s medlemsländer, däribland Sverige, röstade igenom en konvention om ett förbud mot kärnvapen (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW). Ingen av världens kärnvapenmakter ställde sig bakom fördraget och än har det inte trätt i kraft. För det krävs att 50 länder skriver under och ratificerar det. Hittills har 70 länder skrivit under och 23 har ratificerat – men inte Sverige.

Regeringen var splittrad i frågan när konventionen antogs i FN och tillsatte i oktober 2017 en enmansutredning för

att analysera konsekvenserna om Sverige skulle gå med i avtalet. Utredaren Lars-Erik Lundin skulle bl a titta på hur Sveriges allmänna ickespridnings- och nedrustningspolitik skulle påverkas, liksom vilka konsekvenser en anslutning skulle få för landets säkerhetspolitiska och försvarspolitiska samarbeten.

När utredningen presenterades i januari i år väckte den genast debatt. Sammanfattningsvis var Lars-Erik Lundins slutsats att Sverige inte bör ansluta sig till TPNW så som den är skriven i dag.

– Länderna måste inse att om det ska

bli en verkningsfull konvention så måste den förändras, sa han när utredningen släpptes.

Flera länder, bl a Mexiko och Costa Rica som båda har ratificerat konventionen, har också understrukt behovet att förstärka konventionen med olika kompletteringar för att den ska fungera i praktiken, påpekar han.

UTREDAREN KRITISK

Utredaren anser att det nya kärnvapenförbudet inte tillräckligt tydligt knyter an till redan ingångna avtal som icke-sprid-

de senaste decennierna. Det är mot den bakgrunden man ska se FN:s nya konvention om ett förbud mot kärnvapen, som antogs 2017 efter en framgångsrik folklig kampanj. Men kommer ens nedrustningsvänliga Sverige att ansluta sig till avtalet? Nej, tycker regeringens utredare, men en rad svenska organisationer har motsatt åsikt.

ningsavtalet (NPT) och provstoppsavtalet och att det är oklart hur det ska kunna genomföras parallellt med dessa avtal. I stället menar Lars-Erik Lundin att det nya avtalet till och med kan komma att underminera icke-spridningsavtalet. Inga kärnvapenmakter har ställt sig bakom TPNW vilket också gör att han tvivlar på dess möjlighet att leda till nedrustning.

– Däremot är konventionen väldigt kraftfull när det gäller att skapa opinion och den har en stor betydelse för civilsamhället som ett underlag för opinionsbildande verksamhet, säger han.

I utredningen hävdar Lars-Erik Lundin också att ett undertecknande skulle försvåra Sveriges militära och säkerhetspolitiska samarbeten.

– Det är inte bara USA som har uttryckt detta. Även Frankrike har sagt att om man undertecknar TPNW så befinner man sig på en annan planet, och frågan är om man vill vara där.

Enligt utredningen finns det också en risk att Sveriges inflytande och deltagande i det globala nedrustningsarbetet, och möjlighet att påverka nedrustningsfrågor i andra sammanhang, minskar om man ansluter sig till avtalet.

– Jag tror det blir svårt för Sverige att vara med och agera på andra fronter och i andra samarbeten. Som statspart till TPNW tror jag inte att man kommer i fråga i viktiga sammanhang där man diskuterar nedrustningsfrågor, säger Lars-Erik Lundin.

ARGUMENT SOM INTE HÅLLER

Det är ett argument som inte håller, enligt freds- och konfliktforskaren Peter Wallensteen vid Uppsala universitet:

– Inflytande skapar man genom att ha en hög kompetens och en god förmåga att argumentera. Det har under

många decennier varit Sveriges modell i nedrustningsfrågor och den rösten har vi kvar. Vi är ju med i NPT och har samma rätt som alla andra att yttra oss.

Man skulle kunna vända argumentet och säga att vi, om vi är med i både förbudsavtalet och NPT, hör alla sidor av argumentationen och då skulle det snarare

kunna vara en styrka, säger han.

Tillsammans med tre forskarkollegor, Lars Ingelstam, Thomas Jonter och Gunnar Westberg, skrev Peter Wallensteen en debattartikel i Dagens Nyheter i februari där de lade fram argumenten för att Sverige ska ansluta sig till TPNW. Visserligen anser även de att det finns svagheter i fördraget, men de menar att det är en viktig markering att Sverige stödjer det även om kärnvapenmakterna inte är med.

– Inget avtal är perfekt från början och Sverige skulle kunna arbeta inom ramen för konventionen för att förbättra den med hänsyn till de punkter som Sverige lade fram i sin röstdeklaration 2017, säger Peter Wallensteen.

Han syftar på att Sverige, efter omröstningen i FN:s generalförsamling, gjorde ett tillägg där man lyfte fram ett antal punkter i avtalet som man inte var nöjd med. Bl a nämner Sverige där att man önskar en tydligare koppling till icke-spridningsavtalet och dess tilläggsprotokoll som skulle kunna göra verifieringsprocessen för kärnvapenförbudet tydligare.

AKUT LÄGE

– Men det jag framför allt saknar i utredningen är känslan av att vi närmar oss ett akut läge. Det finns planer på att utöka kärnvapenarsenalerna i världen och samtidigt håller en rad avtal på att brytas sönder. USA och Ryssland går t ex ur avtalet om begränsning av medel-

distansraketer (INF) och USA har dragit sig ur avtalet med Iran.

– Snart finns ingenting kvar och då är TPNW en konvention som finns och som markerar att världen ogillar den upprustning som pågår, säger Peter Wallensteen.

En annan viktig aspekt som han tycker utredningen har utelämnat är konsekvenserna av ett kärnvapenkrig. Här finns nya studier som visar på den katastrofala miljö- och klimatpåverkan som även ett begränsat kärnvapenkrig skulle medföra med bl a temperaturförändringar, missväxt och utbredd hungersnöd.

– I debatten talas det om kärnvapens avskräckningseffekt men om man tittar på slutsatserna i dessa nya studier är det snarare slutet på tillvaron på planeten vi ser framför oss och då försvinner hela trovärdigheten i resonemanget. Kärnvapen drabbar inte bara dem som blir attackerade. De drabbar alla, och då är de snarare självmordsvapen än en riktad aktion mot motståndarsidan, säger Peter Wallensteen.

DREVS FRAM AV ICAN

International Campaign to Abolish Nuclear Weapons (Ican) är ett nätverk av

FN:s konvention om kärnvapenförbud

(Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW) antogs av en majoritet av FN:s medlemsländer i juli 2017. Målet är ett totalförbud mot kärnvapen. Konventionen förbjuder bl a utveckling, innehav, transport, användning och hot om användning av kärnvapen. Den träder i kraft när 50 stater har ratificerat den.

Icke-spridningsavtalet (Non-

Proliferation Treaty, NPT) trädde i kraft 1970. I avtalet förbinder kärnvapenmakterna sig att inte överlåta kärnvapenteknik till andra stater och att nedrusta sina kärnvapen. De länder som inte har kärnvapen förbinder sig att inte utveckla eller ta emot kärnvapen. Nästan alla världens länder har anslutit sig till fördraget.

Svenska Beatrice Fihn är chef för Ican, International Campaign to Abolish Nuclear Weapons, och utsågs till Årets FN-vän 2018 av Svenska FN-förbundet. På bilden hälsar hon på FN:s generalsekreterare António Guterres.

civilsamhällesorganisationer som sedan 2007 har samordnat den internationella opinionen mot kärnvapen. Ican drev fram den utveckling som resulterade i den nya FN-konventionen om kärnvapenförbud och tilldelades för sitt arbete Nobels fredspris 2017.

Svenska Läkare mot Kärnvapen sitter i Icans globala styrgrupp och är även remissinstans för Lundins utredning. Vid denna tidnings pressläggning hade organisationen inte skrivit klart sitt remissvar men Clara Levin, tillförordnad generalsekreterare, säger:

– Vi måste besvara de felaktigheter som finns i utredningen. Bl a kommer vi att ta upp utredarens syn på konventionens målsättning, utredningens transparens samt en del perspektiv som vi tycker att utredningen utelämnar. Vi kommer också att visa varför utredaren har fel när han säger att TPNW inte knyter an till icke-spridningsavtalet. Konventionen om förbud mot kärnvapen är baserad på internationell humanitär rätt och följer både konventionen

”Lundins utredning är så pass bristfällig att den inte räcker för att riksdagen ska kunna fatta ett beslut om avtalet.”

om klusterbomber och antipersonella minor. Det är ett juridiskt ramverk och ett internationellt humanitärt nedrustningsavtal, påpekar hon.

– Den kommer troligtvis att följa hur andra avtal utvecklats. Först kommer det ett förbud, sedan kommer en normförändring som följs av nedrustning, fortsätter hon.

Clara Levin tar förbudet mot antipersonella minor som exempel. USA har inte skrivit på fördraget, men landet tillverkar inte längre några landminor eftersom den normförändring som skett har gjort att det inte längre finns någon efterfrågan.

– Så även om USA och Ryssland aldrig kommer att skriva på konventionen kan kärnvapenförbudet bidra till att attityden till kärnvapen förändras. Samma sak är det med det fullständiga provstoppsavtalet, CTBT. Det har inte trätt i kraft men har lett till en normförändring. Det enda land som inte respekterar avtalet är Nordkorea.

Förra året tog Svenska Läkare mot Kärnvapen fram en skuggutredning om

ett eventuellt svenskt tillträde av TPNW.

– Där lyfter vi bl a fram en forskare, Bonnie Docherty från Harvard Law School i USA, som har tittat på Sveriges militära samarbete med EU och Nato. Hon menar att det inte finns några juridiska hinder för Sverige att gå med i konventionen. Även Natos biträdande överbefälhavare, general sir James Rupert Everard, har svarat på den frågan och sagt att det inte finns någon koppling mellan fortsatt samarbete med Nato och ratificeringen av kärnvapenförbudet, säger Clara Levin.

ALLTFÖR BRISTFÄLLIG

Svenska Läkare mot Kärnvapen kommer att fortsätta arbetet för att Sverige ska signera konventionen, men tycker samtidigt att Lundins utredning är så pass bristfällig att den inte räcker för att riksdagen ska kunna fatta ett beslut om avtalet.

– Vi tycker att frågan egentligen är politisk, det handlar om vad regeringen vill att Sverige ska ha för röst i världen. I dagsläget finns ingen majoritet i riksdagen för konventionen och det enda vi vet är att regeringen kommer att fatta något slags beslut i frågan när remissrundan är klar.

Inför valet 2018 skickade Svenska Läkare mot Kärnvapen ut en enkät till alla riksdagspartier med frågan om de ansåg att Sverige skulle skriva under och ratificera FN:s konvention om förbud mot kärnvapen. Vänsterpartiet och Miljöpartiet svarade ja, Socialdemokraterna svarade kanske och samtliga oppositionspartier svarade nej.

– Men åsikter har ändrats förr. Tyvärr har det blivit så i Sverige att varje gång kärnvapenfrågan diskuteras så blir det en fråga om vi ska gå med i Nato eller inte. Men det handlar inte om ett medlemskap i Nato, det handlar om vår världs överlevnad, konstaterar Clara Levin.

■ Görrel Espelund, frilansjournalist

*Skriv under
mot kärnvapen
nejtillkämrvapen.nu*

*eller läs mer på
fn.se/karnvapen*

FN-förbundet och en rad andra svenska aktörer och organisationer menar att Sverige bör fortsätta att säga nej till kärnvapen, så som vi gjort sedan 1960-talet. På bilden tar Falu fredskör ton för ett ja till den nya konventionen om kärnvapenförbud.

FN-rörelsen mobiliserar mot kärnvapen ”Sverige riskerar att begå historiskt misstag”

Regeringens utredning om svensk anslutning till det nya FN-avtalet om förbud mot kärnvapen innehåller en rad allvarliga brister som riskerar att leda våra beslutsfattare fel. Det menar Svenska FN-förbundet i sitt remissvar på utredningen. Nu mobiliserar hela den svenska FN-rörelsen för att få Sverige att ansluta sig till avtalet.

Det var i januari som regeringens enmansutredare Lars-Erik Lundin presenterade sin utredning om svensk anslutning till det nya FN-förbudet mot kärnvapen (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, TPNW). Lundins rekommendation var att Sverige inte ska ansluta sig till avtalet men hans utredning och slutsatser möttes av svidande kritik från olika håll. I en debattartikel skriver t ex Svenska FN-förbundet att Lundins historiska tillbakablick ”innehåller så många förenklingar att utredningen riskerar att leda beslutsfattare i regering och riksdag fel” och att ”Lundins sätt att förklara och försvara Natos kärnvapendoktrin är både förvånande och ensidigt”.

KRAFTIGT VINKLAD

Jens Petersson, handläggare för fred, säkerhet och nedrustning på FN-förbundet, tycker att utredningen är kraftigt vinklad:

– Lundin har valt att se alla tänkbara problem med att ansluta sig och undviker

att se några fördelar. I delar är utredningen svår att ta på fullt allvar p g a att den kantrar så hårt. Alla farhågor och problem är gigantiska medan alla eventuella fördelar är minimala.

– Utredaren är t ex jätterädd för vilka konsekvenser en anslutning skulle kunna få när det gäller Sveriges relation till Nato och EU-grannländer kring Östersjön. Men vi tror inte att Sveriges syn på kärnvapen plötsligt skulle innebära att Sverige inte längre kan ha något som helst samarbete med de här länderna när det gäller försvarsfrågor och annat, säger Petersson.

– Vi tror inte heller att Sveriges röst som nedrustningsförespråkare skulle kunna försvagas av en anslutning, vilket utredaren häpnadsväckande nog påstår. Om vi tittar på hur Sverige har agerat genom åren så har vi tagit en rad viktiga initiativ för nedrustning och avspänning. Det har rimligtvis påverkat vår relation till USA och Nato men jag märker inte

att det innebär att vi är paria i deras ögon utan jag tycker att vi alldeles utmärkt kan föra en vettig dialog med dem ändå.

TYDLIG SIGNAL

FN-förbundets engagemang i kärnvapenfrågan har varierat över decennierna men vid organisationens kongress i juni 2018 kom en tydlig signal från ombuden om att frågan måste högre upp på dagordningen. FN-distriktet i Dalarna liksom FN-föreningarna i Falun, Köping, Lerum och Kristianstad krävde i olika motioner att FN-förbundets kansli i Stockholm skulle bedriva kampanj för en svensk anslutning till det nya kärnvapenförbudet. Även Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, IKFF, hade i egenskap av ansluten riksorganisation motionerat i frågan.

Gabriella Irsten, politisk handläggare på IKFF, var på plats på kongressen.

– Jag hade väldigt bra samtal med flera FN-föreningar, som också motionerat om kärnvapenförbudet, och det var roligt att se att vi som medlemsorganisation också får vara med och påverka verksamheten. Och det gick ju bra. Vi fick med oss kongressen på vår linje och nu märker vi tydligt hur FN-förbundet prioriterat upp frågan, säger hon.

Liksom Jens Petersson är hon mycket kritisk till Lars-Erik Lundins utredning och menar att den både innehåller felaktigheter och saknar vissa grundläggande perspektiv. Under senare år har t ex en viktig debatt förts om de humanitära och miljömässiga konsekvenserna av kärnvapen, något som hon menar att utredaren verkar ha missat.

– Inte heller diskuterar han frågan utifrån internationell rätt, trots att det just är internationell rätt som vi försöker utveckla med det här nya kärnvapenavtalet, säger Gabriella Irsten.

FULA VAPEN

Att ständigt lyfta fram de fruktansvärda humanitära och miljömässiga konsekvenserna av kärnvapen är helt nödvändigt, fortsätter hon:

– Vi måste bort från tanken att kärnvapen är strategiska verktyg som ger makt åt den som har dem. I stället måste vi betona att det här är vapensystem som aldrig borde ha uppfunnits och som har en helt förödande effekt på människor och på naturen. Vi måste bygga den normen, stigmatisera de här vapnen

Foto: Benni Lindberg

Isabell Hackner under Falu FN-förenings kärnvapenparaply.

och göra dem till fula vapen som ingen vill ha. Det är en lång process men det har gjorts med kemiska och biologiska vapen och vi vet att det går.

I diskussionen om hur Sverige bör ställa sig till FN-avtalet om förbud mot kärnvapen är det också viktigt att påminna om att Sverige under lång tid varit en stormakt på nedrustningsområdet, menar hon:

– Oavsett regering har Sverige varit på plats i olika forum där nedrustning diskuterats och har hela tiden uttryckt tydligt att man varit mot kärnvapen. Så om Sverige nu väljer att inte ansluta sig till TPNW avviker vi från hur vi har agerat i frågan sedan 1960-talet. Det vore en historisk kursändring, understryker hon.

MOTION TILL WFUNA

Efter FN-förbundets kongress i juni 2018 har diskussioner förts om hur FN-rörelsen ska utforma sitt arbete med kärnvapenfrågan. En första åtgärd blev att skicka en motion till det plenarmöte i FN-förbundets världsfederation WFUNA som hölls i oktober. Initiativet blev framgångsrikt och plenarmötet röstade för att FN-förbund i alla länder ska verka för att deras regeringar ansluter sig till det nya kärnvapenförbudet.

Vidare är FN-förbundet tillsammans med IKFF aktiv medlem i ett nätverk

för svenska civilsamhällesorganisationer mot kärnvapen. Nätverket har fått förnyad aktualitet genom debatten om TPNW och av FN-förbundets medlemsorganisationer deltar även Svenska Kyrkan, Kvinnor för fred och Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen. Alla har skickat remissvar på Lundins utredning, med lite olika infallsvinklar. Flera av organisationerna, däribland FN-förbundet och IKFF, kommer även att resa till en konferens i New York i maj då icke-spridningsavtalet mot kärnvapen (NPT) ska diskuteras.

För övrigt kommer FN-förbundet under sommaren 2019 att fokusera på att samla in namnunderskrifter till stöd för en svensk anslutning till avtalet om förbud mot kärnvapen, TPNW. I det sammanhanget är lokala aktiviteter i FN-föreningar och FN-distrikt avgörande.

PÅVERKA POLITIKER

– I förlängningen vill vi så klart påverka svenska politiker så att de förstår att det är viktigt att Sverige ansluter sig till kärnvapenförbudet. Men även om riksdagen väljer att gå på Lundins linje, och röstar mot en svensk anslutning, så kommer vi i FN-rörelsen att fortsätta arbeta långsiktigt mot kärnvapen, säger Jens Petersson.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Läs mer om det lokala arbetet mot kärnvapen på sid 20.

Var med och säg nej till kärnvapen!

FN-AVTALET MOT KÄRNVAPEN ÄR VIKTIGT

FN:s medlemsstater har förhandlat fram ett avtal som en reaktion på kärnvapenmakternas svek mot tidigare löften att nedrusta. Avtalet sänder en viktig signal till kärnvapenstaterna att de måste minska sina kärnvapeninnehav.

KÄRNVAPEN ÄR FARLIGARE ÄN NÅGONSIN

Dagens kärnvapen är betydligt mer kraftfulla än de som fälldes över Hiroshima och Nagasaki. Ett fullskaligt kärnvapenkrig skulle utplåna alla förutsättningar för mänskligt liv.

KÄRNVAPEN ÄR INTE SOM ANDRA VAPEN

Kärnvapens katastrofala humanitära följder gör att de aldrig får betraktas som konventionella vapen. Därför får de aldrig bli en del av Sveriges försvarspolitiska strategier eller samarbeten.

SVERIGE SKA VARA EN RÖST FÖR FRED

Sverige har alltid varit en stark röst mot kärnvapen. Genom att ansluta sig till FN-avtalet kan Sverige fortsätta att tala med trovärdighet i nedrustningsfrågor.

FYRA AV FEM SVENSKAR VILL HA ETT KÄRNVAPENFÖRBUD

En överväldigande majoritet av svenska folket, 86 procent, vill att Sverige ska skriva under förbudet mot kärnvapen. Du kan också göra din röst hörd.

Gå till nejtillkarnvapen.nu och skriv under FN-förbundets namninsamling mot kärnvapen!

I fredsparken i Hiroshima finns en staty som föreställer flickan Sadako och en papperstrana.

Hiroshimadagen den 6 augusti

Den 6 respektive 9 augusti 1945 användes för första gången kärnvapen mot människor när USA släppte två atombomber över de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki. Över 230 000 människor dödades direkt eller dog av sina skador under de följande månaderna. Än i dag orsakar dessa bomber dödsfall då överlevande i hög grad drabbats av cancer.

Sommaren 1946 lyckades en amerikansk journalist, John Hershey, ta sig in i Hiroshima och dokumentera berättelser från människor som överlevt. En man beskrev hur han efter bombningen begett sig mot staden och då mötte hundratal flyende människor som alla var skadade:

”På en del hade ögonbrynen bränts bort och skinn hängde från deras ansikten och händer. Andra gick med uppsträckta armar på grund av smärtan. En del gick och kräktes samtidigt. Många var nakna eller i söndertrasade kläder. På några nakna kroppar hade brännskadorna gjort mönster och man såg avtryck av axelband och strumpband. Eftersom vitt reflekterat hettan från bomben medan mörka kläder absorberat den kunde man på en del kvinnors hud se formen av blommor som de haft på sin kimono. Trots att de själva var skadade var det många som bar eller stödde familjemedlemmar som var i ännu sämre skick. Nästan alla gick under tystnad, med böjda huvuden, och tittade rakt fram utan något uttryck i sina ansikten överhuvudtaget.”

En av de överlevande var Sadako Sasaki som var två och ett halv år gammal när bomben föll. Till en början verkade hon inte ha blivit skadad men när hon var elva år insjuknade hon i leukemi (blodcancer) och blev inlagd på sjukhus. Inspirerad av en gammal japansk legend, enligt vilken den som viker tusen papperstranor ska få sin högsta önskan uppfylld, började hon vika sådana med förhoppning om att bli frisk. Hon hann vika över 1 300 tranor innan hon dog tolv år gammal i oktober 1955.

NPT – ett missförstått kärnvapenavtal

Den 10 maj avslutades en konferens i New York om icke-spridningsavtalet, NPT. Jens Petersson, FN-förbundets handläggare för fred, säkerhet och nedrustning, analyserar läget.

Nästa år fyller icke-spridningsfördraget (non-proliferation treaty, NPT) 50 år. Avtalet beskrivs ofta som en hörnsten i världens nedrustnings- och icke-spridningsarbete”, men på vissa sätt är NPT ett missförstått avtal. Inte sällan sägs förenklat att avtalet givit fem stater rätt att ha kärnvapen medan alla andra lovat vara icke-kärnvapenstater. Det stämmer inte. NPT definierar vilka stater som kan kallas kärnvapenstater, men avtalet ger inte dessa en rätt att ha sådana vapen. Tvärtom slår avtalet fast att kärnvapenstaterna i ”god anda” ska förhandla om att nedrusta sina kärnvapenarsenaler.

Avtalet säger dock inte något om när nedrustningen ska vara genomförd och olika syn på takten i nedrustningen är ofta en stridsfråga på de översynskonferenser som hålls inom avtalet vart femte år. Nästa

översynskonferens (”review conference”, RevCon), hålls våren 2020 och inför den har en sista förberedande konferens (”preparatory committee”, PrepCom) just genomförts.

2015 års RevCon slutade i ett stort bakslag för nedrustningssidan. 2010 års översynskonferens hade antagit ett 64-punktersprogram med många konkreta steg för kärnvapenstaterna att ta. När dessa 2015 skulle redovisa vad de gjort under femårsperioden kunde de endast visa upp en gemensam ordlista. Denna magra åtgärd fanns inte ens med på 64-punktslistan.

Inför 2020 års RevCon har nu 122 av statsparterna också röstat igenom tillkomsten av ett nytt avtal, TPNW, Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons. Inom TPNW gör icke-kärnvapenstaterna det än tydligare att kärnvapen är ett helt oacceptabelt vapen som måste totalförbjudas. Alldeles uppenbart är TPNW en motreaktion på att nedrustningslöftena inom NPT inte förverkligas.

Till årets PrepCom kom USA förberett med ett eget initiativ kallat CEND, vilket ska utläsas ”Creating the Environment for Nuclear Disarmament”. Detta kan ju låta positivt, men innebörden är att sända signalen att tiden inte är mogen för kärnvapenedrustning. Istället bör världen fokusera på de underliggande säkerhetsproblemen som motiverar kärnvapeninnehav.

Ett av de mest nedrustningsvänliga länderna inom nedrustningsdiplomatin är Irland, ett land som spelat en ledande roll i tillkomsten av såväl NPT som TPNW. Irland sände USA och andra som stödjer deras ”CEND”-initiativ en fin vink genom

att i sitt anförande påminna om att NPT förhandlades fram under mycket svåra förhållanden inom de internationella relationerna.

Bland de närvarande folkrörelsedeltagarna fanns en oro att USA:s initiativ skulle

dominera diskussionerna på PrepCom samt också att de skulle färga av sig så att de förslag som förbereds inför RevCon 2020 blir urvattnade. PrepCom avslutades dock med att den malaysiske ordföranden lade fram ett arbetspapper som de flesta delegater såg som balanserat och som inte bygger på minsta gemensamma nämnare. Det återstår att se om statsparterna väljer att ta avstamp i det pappret när översynskonferensen väl inleds 2020.

Sverige och utrikesminister Margot Wallström var på plats i New York och lanserade ett eget initiativ, nämligen en konferens för utrikesministrar i Stockholm i juni. Syftet är att som en del av förberedelserna inför 2020 års RevCon ”reducera de ökande risker för kärnvapenanvändning världen idag konfronteras med”. Det är viktigt att också det svenska initiativet tar avstamp i nedrustningsbehoven och inte blir en urvattnad satsning utan konkreta krav på kärnvapenstaterna.

■ Jens Petersson

Vart 5:e år hålls en översynskonferens för icke-spridningsavtalet. Bilden är från 2015 års ”RevCon”.

Foto: UN Photo/Eskinder Debebe

Kärnvapen ett hot mot Agenda 2030

Under våren har FN-förbundet lanserat en kampanj mot kärnvapen. Samtidigt baserar organisationen sitt arbete på Agenda 2030 där frågan om kärnvapen inte finns med. Världshorisont har undersökt hur dessa viktiga framtidsfrågor hänger ihop.

Ingenstans i Agenda 2030 nämns frågan om kärnvapen. Detta trots att kärnvapen är en helt avgörande fråga för hur världen ska utvecklas i framtiden.

– Kärnvapenhotet undergräver hela Agenda 2030. Bara vetskapen om att de här vapnen finns gör att de blir ett hinder för utveckling. Om någon använde kärnvapen skulle konsekvenserna bli så förödande att mer eller mindre alla mål i Agenda 2030 skulle beröras, säger Annelie Börjesson, ordförande för Svenska FN-förbundet.

ENORMA KOSTNADER

Dessutom är kostnaderna för att underhålla och utveckla världens kärnvapenarsenal enorma. Enligt fredsforskningsinstitutet Sipri lägger USA 400 miljarder dollar på sina kärnvapen under perioden 2017-2026. Och Ryssland har de senaste åren investerat ungefär 11 miljarder dollar per år i sina kärnvapen.

– Det går åt fruktansvärt mycket pengar för att hålla kärnvapnen redo och utveckla dem. Samtidigt läggs bara en bråkdel av de summorna på hållbar utveckling. Det är en mycket sned resursfördelning, säger Annelie Börjesson.

Att kärnvapen skulle ingå i Agenda 2030 var en fråga som FN-förbundet drev när innehållet i agendan förhandlades under 2013-15. Det var dock ett krav som fick släppas på ett tidigt stadium vilket Annelie Börjesson tror beror på

att de nio länder, som idag har kärnvapen, sannolikt inte hade ställt sig bakom agendan annars.

– Alla länder vill helt enkelt inte rusta ner, säger Annelie Börjesson.

Tvärtom verkar de största kärnvapenstaterna, USA och Ryssland, snarare satsa på upprustning – trots att det strider mot

deras åtaganden under ickespridningsavtalet, NPT. På förbundskongressen förra sommaren gjorde därför Svenska FN-förbundet ett uttalande om att Sverige bör stå upp för nedrustning och mänsklig säkerhet. I uttalandet säger FN-förbundet ”att det är av avgörande vikt att Sverige tar en ledande roll och ratificerar konventionen om kärnvapenförbud.”

När FN i juli 2017 antog konventionen var Sverige ett av 122 länder som röstade ja. Trots detta har Sverige ännu inte skrivit under den. Därför samlar FN-förbundet nu in namnunderskrifter till stöd för en svensk ratificering.

HÄNGER IHOP

Parallellt med denna kampanj jobbar FN-förbundet intensivt med Agenda 2030. Annelie Börjesson betonar att de två sakfrågorna hänger ihop på flera sätt.

– Utmaningen är att det finns ett silotänk i de här frågorna, de behandlas alltså som om de är helt åtskilda frågor. Men vi kan kanske som organisation gå lite i bräschen för att visa hur de är sammanflätade.

■ Erik Halkjaer, frilansjournalist

Foto: UN photo/Mark Garten

FN:s generalsekreterare António Guterres ringer i den japanska fredsklockan vid en ceremoni på internationella fredsdagen den 21 september 2018.

Den japanska fredsklockan

Kärnvapenfrågan har bevakats av både den svenska och internationella FN-rörelsen genom åren. Ett monument över detta engagemang är den berömda fredsklockan, ”Japanese Peace Bell”, som står utanför FN-högkvarteret i New York. Klockan är gjuten av mynt som samlades in när FN-förbundets världsfederation WFUNA höll sin trettionde kongress 1951 i Paris.

Klockan överlämnades till FN 1954 av det japanska FN-förbundet som en officiell gåva från det japanska folket.

Den 116 kilo tunga och en meter höga klockan har en inskription med japanska tecken som betyder ”länge leve den totala freden”. Klockan har kommit att bli en symbol för fred på jorden och används vid vissa högtider och ceremonier.

FN FAKTA.

FN-FAKTA: KÄRNVAPEN

Foto: Wikimedia commons/MENA

Vid en kärnvapendetonation bildas ett stort svampmoln. Effekten på omgivningen är förödande, även långt ifrån platsen för detonationen.

Oroande utveckling bakom nytt kärnvapenförbud

Ikke-spridningsavtalet (NPT) har under många decennier varit det viktigaste internationella avtalet om kärnvapen. Då det under senare år funnits många tecken på att nedrustningslöftena i avtalet inte kommer att följas har en folklig opinion lyckats få en stor grupp av stater att förhandla fram och anta ett nytt avtal om förbud mot kärnvapen (TPNW).

Det sägs att när Pandoras ask öppnades fylldes hela jorden av olyckor och sjukdomar. Kvar på botten fanns hoppet i form av aska. Kärnvapen, eller atombomber, liknas ibland vid en Pandoras ask. Med de två bomberna över Hiroshima och Nagasaki 1945 tog mänskligheten ett historiskt – och farligt – kliv in i atomåldern.

Kärnvapen är de mest kraftfulla vapen som finns, helt väsensskilt från andra vapen som använts eller skapats. I dagsläget finns det fler än 14 000 kärnvapenladdningar i nio länder. Även ett

begränsat krig med dessa vapen skulle få katastrofala konsekvenser för lång tid framåt. Utöver de direkta skadorna av detonationen och strålningen skulle det få förödande långsiktiga effekter på klimatet med missväxt och svält som följd.

Det finns idag fem erkända kärnvapenstater i världen: USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina. De fem fick rätt att behålla sina kärnvapen i samband med att ikke-spridningsavtalet (NPT) trädde i kraft 1970, men de fick också i avtalet ge löften om nedrustning.

Utöver dessa fem finns det ytterligare fyra stater som har kärnvapen – Indien, Pakistan, Israel och Nordkorea.

KÄRNVAPNENS HISTORIA

I slutet av 1930-talet upptäckte forskare att det gick att klyva atomkärnor och att en kedjereaktion av sådan klyvning skulle kunna användas som vapen. Under andra världskriget försökte både Tyskland och USA att utveckla vapen baserat på den nya tekniken. USA lyckades och mot slutet av andra världskriget

Foto: UN photo/Manuel Elias

Skulpturen ”Det goda besegrar det onda” i trädgården utanför FN-högkvarteret skänktes av Sovjetunionen 1990. Skulpturens ”drake” är skapad av delar av sovjetiska och amerikanska kärnvapenmissiler som förstördes som ett resultat av INF-avtalet om medeldistansrobotar från 1987.

Antalet kärnvapen i världen 2018

Antalet kärnvapen var som högst 1986 då det fanns cirka 70 300 stridsspetsar. Idag beräknas det finnas närmare 14 500 stridsspetsar men jämfört med de första atombomberna har de en betydligt större sprängstyrka.

- Utplacerade
- I lager
- Tagna ur tjänst m m

mer eller mindre utplånades de japanska städerna Hiroshima och Nagasaki av två amerikanska kärnvapenbomber. Vittnesmålen från dessa bombningar och insikten om den humanitära katastrof som användningen av kärnvapen innebär gjorde att FN:s generalförsamling i sin allra första resolution, i januari 1946, beslutade sig för att verka för att avskaffa dessa vapen.

Men kärnvapnen avskaffades inte utan allt fler länder började i stället utveckla och skaffa dem. Sovjetunionen (dagens Ryssland) skaffade kärnvapen mot slutet av 1940-talet och en kapplöpning mellan USA och Sovjet inleddes. Storbritannien,

Frankrike och Kina skaffade i sin tur kärnvapen under 1950- och 1960-talen. Sverige var ett av de länder som också övervägde att skaffa kärnvapen och hade ett eget kärnvapenprogram. Detta avbröts under 1960-talet och ersattes av en tydlig politik för internationell kärnvapenedrustning.

1962 stod världen nära randen till ett kärnvapenkrig i och med Kubakrisen då USA reagerade resolut mot Sovjets utplacering av kärnvapen på Kuba. Efter några dagar med ett oerhört spänt läge mellan de två kärnvapenmakterna ledde förhandlingar till att båda länderna monterade ner strategiskt utplacerade missiler.

NPT-AVTALET

Under 1960-talet växte oron över att kärnvapen skulle spridas till ännu fler länder. 1968 lyckades staterna förhandla fram icke-spridningsavtalet (Non-Proliferation Treaty, NPT) för att möta detta hot. Avtalet antogs i FN 1968 och trädde i kraft 1970. Då hade USA, Sovjet, Kina, Frankrike och Storbritannien redan kärnvapen. Dessa fem förpliktigades att inte sprida någon form av kärnvapen eller kärnvapentechnik till andra länder. De länder som inte hade kärnvapen förband sig att inte skaffa några. Avtalet innebär alltså att de fem kärnvapenstaterna i praktiken fick ett slags initialt monopol på kärnvapen.

FÖRUTOM NPT OCH TPNW FINNS FÖLJANDE VIKTIGA KÄRNVAPENAVTAL:

PTBT/CTBT – två provstoppsavtal

PTBT:s officiella namn är Treaty Banning Nuclear Weapon Tests in the Atmosphere, in Outer Space and under Water, på svenska partiella provsprängningsavtalet. CTBT:s officiella namn är Comprehensive Test-Ban Treaty, på svenska fullständigt provstoppsavtal. Dessa två är multilaterala avtal som reglerar provsprängningar. PTBT är inte lika omfattande och förbjuder bara provsprängningar under vattnet, i atmosfären och i rymden. Det förhandlades fram

1963 av dåvarande Sovjetunionen, USA och Storbritannien. CTBT är heltäckande och förbjuder provsprängningar under vattnet, på och under marken, i atmosfären och i rymden. Det förbjuder även provsprängningar för fredliga syften. CTBT antogs 1996 av FN men kan inte träda i kraft förrän ett antal nyckelländer ratificerar avtalet, vilket bl a USA, Kina, Nordkorea, Indien och Pakistan ännu inte har gjort.

New START

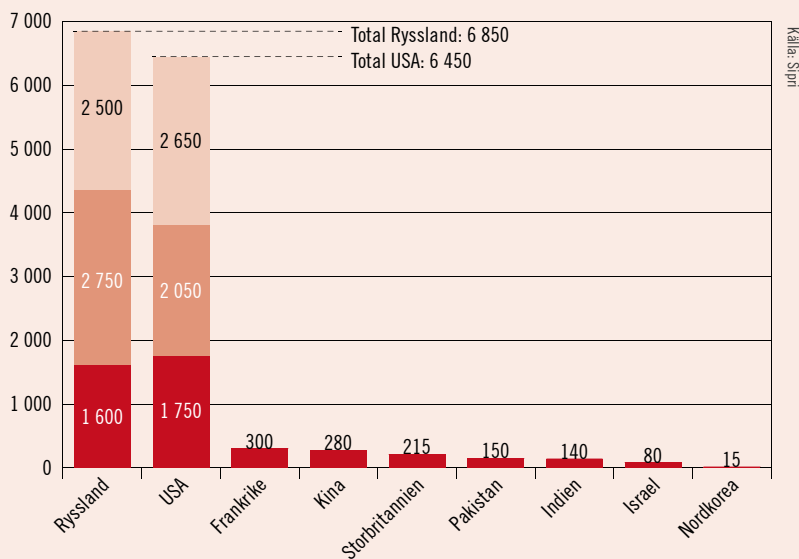
Nya START är ett bilateralt avtal mellan USA och Ryssland som ratificerades 2011 och ersatte redan existerande avtal om kärnva-

pen med lång räckvidd ("strategiska"). De båda länderna kom överens om att begränsa sina utplacerade strategiska kärnvapenspetsar till 1 550 vardera. Avtalet löper till år 2021.

INF

Det officiella namnet är Intermediate-Range Nuclear Forces, på svenska INF-avtalet. Det är ett avtal som slöts 1987 mellan dåvarande Sovjet, dagens Ryssland, och USA. Avtalet innebar att markbaserade medeldistansrobotar ska avskaffas. Bägge stater meddelade i början av 2019, efter ömsesidiga anklagelser om avtalsbrott, att de lämnar avtalet.

NPT-avtalet består av tre pelare:

- att hindra spridning av kärnvapen och kärnvapentechnologi,
- att uppmuntra fredliga samarbeten gällande kärnenergi och
- att förhandla om nedrustning av redan existerande kärnvapen och dessutom verka för en bindande konvention om allmän och fullständig nedrustning.

Israel, Indien och Pakistan skrev aldrig under avtalet, och idag innehar även dessa tre länder kärnvapen. Nordkorea ingick i avtalet fram till 2003 då de drog sig ur och 2006 provsprängde de sin första atombomb. 191 stater är, eller har varit, anslutna till NPT. Det har i princip gjort avtalet globalt täckande med de fyra ovan nämnda undantagen (Israel, Indien, Pakistan och Nordkorea).

Efter kalla kriget steg optimismen om att kärnvapnen kanske hade spelat ut sin roll och faktiskt skulle kunna avvecklas helt framöver. 1987 ingicks INF-avtalet om medeldistansrobotar mellan USA och Sovjet vilket var en viktig milstolpe som ledde till att en hel kategori kärnvapen i stort sett försvann. Under 1990-talet minskade också antalet strategiska kärnvapen (d v s kärnvapen med särskilt lång räckvidd), bland annat tack vare de s k START-avtalen. Vid översynen av NPT-fördraget år 2000 meddelade kärnvapenstaterna att ett otvetydigt nedrustningslöfte från deras sida föreligger.

Därefter har tyvärr flera steg i fel

riktning tagits. Misstron mellan USA och Ryssland (f d Sovjetunionen) har ökat sedan USA i början av 2000-talet lämnade det s k ABM-avtalet och Ryssland prioriterat upp kärnvapens roll i den egna militärdoktrinen. USA och Nato räknar återigen Ryssland som ett hot och retoriken från USA:s president Donald Trump och Rysslands Vladimir Putin har varit frän. Bägge stater meddelade i början av 2019, efter ömsesidiga anklagelser om avtalsbrott, att de utträder ur INF-avtalet. Därmed har hoppet om en kärnvapenfri värld fått sig en ordentlig törn.

Idag menar många experter att vi är närmare ett kärnvapenkrig än vi varit någon gång under de senaste decennierna. Som en motreaktion har nedrustningsvänliga stater och folkrörelser för kärnvapenedrustning drivit fram det nya kärnvapenförbud, TPNW, som antogs av FN:s generalförsamling 2017.

TPNW

Den nya konventionen om ett förbud mot kärnvapen (TPNW, Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons) kunde förverkligas tack vare en folklig opinion där nätverket Ican (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) spelade en avgörande roll. Avtalet (på svenska FN:s konvention om kärnvapenförbud) antogs av 122 av FN:s medlemsstater, däribland Sverige, den 7 juli 2017 och öppnades för signering i september

Effekten av kärnvapen

Atombomberna som släpptes över Hiroshima och Nagasaki i augusti 1945 fick fruktansvärda humanitära konsekvenser. Det är enda gången som kärnvapen har använts mot människor. Överlevare vittnade om "märkligt moln", "enorma explosioner" och "fruktansvärda ljussken". Fler än 230 000 människor dog direkt eller indirekt. Jämfört med flera av dagens kärnvapen var dessa bomber relativt svaga.

När ett kärnvapen exploderar är det första som händer att ett starkt ljussken bländar och bränner allt som existerar inom en viss radie. Platsen där bomben detoneras blir fullständigt förstörd, allt bränns upp och smulas sönder. Rök, gas och små partiklar från explosionen stiger upp mot himlen och bildar ett svampliknande moln. Det bildas en tryckvåg som slår sönder byggnader och människor på flera kilometers avstånd. Trycket påverkar även människor som befinner sig längre bort genom inre skador, såsom blödningar, spräckta trumhinnor och lungskador. Byggnader rasar och glasspliter, tegel och annat material blir till farliga projektiler. I Hiroshima beräknades 30 procent av dödsfallen ha orsakats av fallande och kringflygande material. Kärnvapen orsakar också strålning och radioaktivt nedfall som kan leda till celledöd, strålsjuka och cancer.

Vid ett stort eller medelstort kärnvapenkrig skulle en kraftig och långsiktig klimatpåverkan tillkomma. De omfattande bränderna skulle nämligen orsaka rök som skulle lägga sig i stratosfären och skärma av solstrålningen, vilket skulle leda till en kraftig avkyllning av jorden ("nukleär höst" eller "nukleär vinter"). Effekten skulle kvarstå under lång tid och skapa missväxt, hungersnöd och massdöd p g a svält.

samma år. Ican tilldelades Nobels fredspris samma höst.

TPNW har som syfte att helt förbjuda kärnvapen. Det ska vara ett komplement till andra avtal och innebär inte att t ex NPT har slutat att gälla. TPNW innebär att de deltagande staterna förbjuds att delta i alla former av kärnvapenaktiviteter. De får varken utveckla, testa, producera, skaffa, inneha, lagra, använda eller hota med att använda kärnvapen. I mitten av maj 2019 hade 70 stater skrivit under avtalet, varav 23 också hade ratificerat

Foto: UN photo/Arana Lindquist

María Fernanda Espinosa Garcés, ordförande för FN:s 73:e generalförsamling, talar vid ett event för FN:s konvention för ett förbud mot kärnvapen.

det, d v s godkänt det i sina nationella parlament. TPNW träder i kraft när 50 stater har ratificerat det.

SVERIGE OCH TPNW

Sverige var ett av de länder som röstade ja till att anta TPNW men som samtidigt avgav en röstförklaring där en annan utformning av avtalet önskades på ett antal punkter. Några månader senare beslutade Sveriges regering att tillsätta en enmansutredning för att klarlägga kon-

sekvenserna om Sverige väljer att tillträda det eller inte. Uppdraget gick till ambassadör Lars-Erik Lundin. Han presenterade sin utredning i början av 2019 och menar där att Sverige inte bör tillträda konventionen i dess nuvarande form. Han framhåller bl a att Sverige redan har internationella åtaganden gällande kärnvapen då vi anslöt oss till NPT 1970. Vidare menar han att det finns brister när det gäller kontrollen av staternas efterlevnad av avtalet. Han anser också att Sveriges

relation till Nato kan försämrats och samarbeten försvåras, bl a för att Nato har kärnvapenavskräckning i sin doktrin.

Många civilsamhällesorganisationer och debattörer har varit kritiska till utredningen och tycker i stället att det är viktigt att Sverige ansluter sig till TPNW. Dels för att bli en del av avtalet och kunna påverka det inifrån men framförallt för att ta tydlig ställning mot kärnvapen och bidra till att stärka den globala normen mot sådana vapen.

DET HÄR KAN DU GÖRA:

Just nu behövs en massiv folklig opinion som säger nej till kärnvapen och som kan påverka svenska beslutsfattare i samma riktning. Alla kan hjälpa till – här är några förslag på vad DU kan göra:

Engagera dig för kärnvapenedrustning i din FN-förening!

Som medlem i Svenska FN-förbundet kan du föreslå din lokala FN-förening att arrangera en föreläsning, ett torgmöte eller andra aktiviteter som rör kärnvapenfrågan. Det är upp till varje förening att besluta kring sin verksamhet och själv kan du både vara med och forma den och delta i aktiviteterna. Att engagera sig är berikande på många sätt och förutom att driva sakfrågor kan du få nya kunskaper och nya vänner. Hitta din närmaste FN-förening på fn.se eller ring FN-förbundet på 08 462 25 40.

Skriv under och sprid vår namnsamling!

Skriv under FN-förbundets namnsamling mot kärnvapen på nejtillkarnvapen.nu! En namnsamling visar på det folkliga stöd en fråga har och att det finns människor som delar samma åsikter och oro i en enskild fråga. Bidra med din signatur, och sprid sedan gärna namnsamlingen vidare. Ju fler vi är som engagerar oss mot kärnvapen, desto mer kan vi göra. När vi lämnar in namnsamlingen till beslutsfattarna visar vi att vi tillsammans är många som säger nej till kärnvapen. Gå till nejtillkarnvapen.nu!

Kontakta din riksdagsledamot!

Nu när Sverige ska ta ställning till FN:s nya konvention om kärnvapenförbud gäller det för svenska folket att visa vad vi tycker. Du kan göra din röst hörd genom att kontakta riksdagsledamöter och trycka på för att Sverige ska skriva under konventionen. På riksdagen.se (under fliken "ledamöter & partier") kan du se ledamöterna från din valkrets och deras kontaktuppgifter. Vill du ha tips kring detta, hör av dig till FN-förbundets handläggare för fred och säkerhet på jens.petersson@fn.se.

Världshorisont i Sydkorea

Optimism trots utsatt läge

Få befolkningar i världen har ett så utsatt läge när det gäller kärnvapen som sydkoreanerna. Men just nu spirar ett försiktigt hopp om en fredlig utveckling, enligt invånare som Världshorisont har talat med.

FN-förbundens världsfederation WFUNA (World Federation of United Nations Associations) har tre kontor: i New York, Genève och Seoul. På kontoret i Seoul träffar Världshorisont Youngjin Lee, som kallas Peter, och Soojin Chen. Båda jobbar med utbildning i FN-frågor – liksom övriga anställda.

Peter och Soojin är noga med att framhålla att WFUNA-kontoret i Seoul inte tar ställning i politiska frågor och inte har några officiella åsikter när det gäller kärnvapenhotet och förhandlingarna mellan USA, Nordkorea och den egna regeringen. Men som medborgare och sydkoreaner funderar de så klart på dessa livsviktiga frågor.

OLIKA ÅSIKTER

– Det finns väldigt olika åsikter när det kommer till Nordkoreas kärnvapen innehav. Många känner sig hotade medan några välkomnar det och menar att det innebär att sydkoreanerna också kommer att ha kärnvapen när Nord- och Sydkorea återförenas, säger Peter.

Soojin håller med om att befolkningen är delad när det kommer till kärnvapen.

Hon tror inte att kärnvapenhotet är något som ungdomarna i Sydkorea oroar sig över. Har man inte arbete eller bostad så är detta det som tar upp större delen av ens tankar, menar hon.

– Invånarna här är så vana vid att Nordkorea har kärnvapen. De har funnits där i minst tio år så det känns inte hotfullt. Man blir avtrubbad, säger Soojin.

Den äldre generationen som var med under kriget tror hon dock kan ha andra känslor inför hotet från norr. Peter håller till viss del med om hennes beskrivning, men framhåller återigen att många faktiskt är oroad. De som arbetar med ekonomi märker snabbt av när Nordkorea provspränger kärnvapen eftersom börsen faller direkt, berättar han.

KOMPLICERAD HISTORIA

Den koreanska halvön har en komplicerad historia och har fått utstå både invasion av Japan och starka påtryckningar från Kina. Än idag är det många utomstående som har åsikter om hur saker ska skötas, menar Peter, och nämner Kina, USA, Japan och Ryssland som viktiga aktörer. Fredsprocessen och

en återförening med Nordkorea blir inte lika lätt som när Öst- och Västtyskland återförenades, tror han. En faktor som komplicerar situationen ytterligare är att Sydkorea inte erkänner Nordkorea som ett annat land, utan juridiskt sett betraktar det som en region i Sydkorea, vilket kan skapa förvirring internationellt.

– Man säger inte att man åker ut ur landet om någon besöker Nordkorea, man säger att man åker ut ur huvudstaden. Som invånare här ser jag inte Nordkorea som ett annat land utan vi är ett land med olika åsikter och politiska agendor. Det är komplicerat, säger Peter.

Sydkoreas största prioritering just nu är fred mellan Nord- och Sydkorea. Den nuvarande regeringen är mer liberal än de tidigare och detta i kombination med USA:s minst sagt speciella ledare Donald Trump kan skapa en öppning för förändring, tror Soojin. Samtidigt framhåller hon att fred inte serveras på ett fat och att det fortfarande finns många hinder för Nord- och Sydkorea när det gäller att komma överens.

TILLBAKA PÅ RUTA ETT

Mötet mellan USA och Nordkorea som ägde rum i Vietnam tidigare i år är ett exempel på hur svårt det är att förhandla om lösningar och sågs av många som ett misslyckande. Soojin liknar det vid att man tagit ett steg framåt men nu är tillbaka på ruta ett. Men Peter framhåller att Nordkorea, Sydkorea och USA har kommit överens om att mötas igen och att detta innebär att det finns hopp.

– Det är i alla fall en början. Historiskt sett har det varit stora svårigheter kring möten mellan Nord- och Sydkorea men nu har vi en process igång, även om vi har en lång väg kvar att gå, säger Peter.

Världshorisonts skribent blickar ut över den demilitariserade zonen och gränsövergången till Nordkorea.

Foto: Linnea Fundell

Soojin Chen och Youngjin Lee på WFUNA-kontoret i Seoul.

Foto: Lovisa Fundell

■ Lovisa Fundell

Eva vill jobba för ett hållbart arbetsklimat

Under våren har FN-förbundet fått en ny biträdande generalsekreterare, Eva Rundgren Forsberg. Hon svarar här på Världshorisonts frågor.

Hur började ditt engagemang för globala frågor?

Redan som barn berördes jag av att andra barn behandlade varandra illa. Jag funderade på varför det var så och började på så sätt även grubbla över varför det var så mycket krig i världen. Jag minns att jag som barn hade en stark dröm om att det skulle vara fred på jorden. Dessa saker är egentligen grunden till mitt engagemang.

Vad har du gjort innan du kom till FN-förbundet?

Efter att ha studerat till civilekonom i Uppsala arbetade jag som revisor i 15 år och sedan på en mindre resebyrå i fem år. Under den tiden hade jag småbarn och började tänka på vad jag egentligen skulle vilja jobba med och kom fram till att jag ville till den ideella sektorn. Jag arbetade därefter för Svenska Röda Korset i sju år och sedan på Världsnaturfonden i fem år. Jag trivs väldigt bra i den ideella sektorn. Mina år

inom ideell sektor har stärkt mig i hur viktigt ledarskap och bra arbetsmiljö är för att uppnå ett hållbart arbetsklimat på en organisation.

Vad lockade dig med FN-förbundet?

FN är en organisation som jag alltid har drömt om att jobba inom och FN-förbundets arbete kring de globala målen, fred och säkerhet och mänskliga rättigheter intresserade mig mycket. Men det lockade mig också att FN-förbundet är en lite mindre organisation då man har möjlighet att skapa ännu mer gemenskap. Sedan lockade även chefsrollen och arbetsuppgifterna.

Vilka delar av FN-förbundets arbete ser du särskilt fram emot att jobba med?

Jag ser särskilt fram emot att arbeta för en bra arbetsmiljö och ett hållbart arbetsklimat och att utifrån vår verksamhetsplan stötta och coacha medarbetarna så att de får bra förutsättningar att uppnå målen.

Vad för slags biträdande generalsekreterare kommer FN-förbundet ha med dig vid rodret?

Jag är engagerad och tycker om mitt jobb. Jag vill skapa en gemensam målbild om vart vi ska och tydliggöra det för medarbetarna. Jag har också mycket respekt för andra människor och att vi tillsammans ska respektera varandras mångfald. Det är viktigt för mig att skapa en sammanhållning där alla känner sig inkluderade och att alla känner att de är med i teamet. Som gammal revisor känner jag också att det är viktigt med en tydlig grundstruktur, d v s att ha effektiva och ändamålsenliga rutiner och system samt ge bra service. När det behövs är jag modig och känner mig trygg i mitt ledarskap. Jag står gärna bakom FN-förbundets tre värdeord – välkomnande, drivande och modig – och tycker att de stämmer bra in på mig som person och som chef.

■ Malin Ensgård, praktikant

FÖRSLAG TILL MR-INSTITUTION PÅ REMISS

Ett förslag till en nationell oberoende institution för mänskliga rättigheter i Sverige har under våren 2019 varit ute på remiss. Förslaget bygger på en utredning av juristen Lise Bergh som undersökt hur en sådan institution kan utformas inom ramen för FN:s Parisprinciper och den svenska konstitutionella ordningen. Enligt förslaget ska den nya institutionen inrättas som en ny myndighet under regeringen.

Sverige har vid upprepade tillfällen uppmanats av FN att inrätta en MR-institution och FN-förbundet har länge drivit frågan. Läs mer på fn.se/mr.

AGENDA 2030-DELEGATIONENS BETÄNKANDE KLART

I mars presenterades slutbetänkandet från regeringens Agenda 2030-delegation. Svenska FN-förbundet skrev i en kommentar att det är positivt att delegationen framhåller betydelsen av den regionala och kommunala nivån liksom att civilsamhället ges en tydlig roll i genomförandet av agendan.

– Viktigast är att regeringen nu skyndsamt bereder förslagen och gör verklighet av dem eftersom det lokala och regionala arbetet redan är i full gång, säger FN-förbundets ordförande Annelie Börjesson. FN-förbundet skickar in ett remissvar på betänkandet inom kort.

DAGS FÖR NY FN-GRANSKNING AV SVERIGE

Det svenska nätverket för mänskliga rättigheter lämnar i juni in civilsamhällets skuggrapport inför den granskning av Sverige som FN:s MR-råd ska göra i början av 2020. Det blir tredje gången som Sverige granskas av MR-rådet inom ramen för den sk UPR-processen (Universal Periodic Review). Processen innebär att MR-situationen i alla länder granskas regelbundet enligt ett rullande schema.

Svenska FN-förbundet har samordnat arbetet med skuggrapporten och kommer även att vara på plats i Genève under förhöret med den svenska regeringen.

Årets FN-lärare Hela världen är hennes klassrum

Maria Glawe från Söderslättsgymnasiet i Trelleborg fick i mars Svenska FN-förbundets pris Årets FN-lärare. Globala utmaningar och Agenda 2030 får stort utrymme i hennes undervisning.

Maria Glawe arbetar som förstelärare och undervisar i svenska och svenska som andraspråk på Söderslättsgymnasiet i Trelleborg. Hennes arbete genomsyras av Agenda 2030.

– Det globala perspektivet är otroligt viktigt. Värdegrunden ska genomsyra hela undervisningen och inte bara vara en temadag här och där, säger hon.

Maria Glawe tycker att eleverna ska vara medskapare av undervisningen. Det går inte att ändra på examinationer eller kunskapskrav, men ungdomarna får gärna vara med och forma vägen till målet.

INTE ENDA PLATSEN

Vidare menar hon att klassrummet inte är den enda platsen för inlärning utan att lokalsamhället är lika bra och dessutom en plats där globala utmaningar kan få lokala lösningar. Nyligen fick några av hennes elever i uppdrag från kommunen att skriva ett remissyttrande till kommunens klimatanpassningsplan. Eleverna satte sig in i klimatarbetet och lämnade sina synpunkter utifrån ett medborgarperspektiv. Några av förslagen skrevs sedan in i kommunens plan

och ett av dem kommer att genomföras framöver.

– Det är häftigt och på riktigt. När ungdomar får uppdrag från samhällsaktörer blir de mer motiverade och engagerade, säger Maria Glawe.

UTFORSKANDE LÄRANDE

Hon började arbeta som lärare 2005 och inledde sin karriär på en skola i Rosengård. Hon hade en idé om att lärandet skulle vara utforskande och att eleverna skulle få ta mer plats. Tillsammans med sina elever skapade hon en blogg där elevernas kunskaper förmedlades till omvärlden. Projektet gjorde att hennes intresse för mänskliga rättigheter och språklig mångfald utvecklades och hon använder fortfarande bloggen som ett nav i all undervisning.

Att träna skolungdomar att skriva i syfte att göra sin röst hörd är viktig demokratiträning, menar Maria Glawe.

– Barn och ungdomar behöver inte ha gått ur skolan för att ta plats. Jag försöker uppmuntra mina elever att vara aktiva samhällsmedborgare och så småningom kanske också världsmedborgare.

En metod som hon använder för att få eleverna att fundera mer på globala frågor är poesi. Hon utvecklade konceptet Poetry for a Sustainable Future som har fått vingar och spridits både nationellt och internationellt från klassrummet i Trelleborg.

RÖD TRÅD GENOM SKOLAN

Maria Glawe har gjort mycket för att lyfta fram Agenda 2030 i skolan men tycker inte att hon är färdig än. I framtiden vill hon arbeta ännu mer för att öka samarbetet mellan årskurserna så att hållbar utveckling går som en röd tråd från förskolan ända upp i gymnasiet. Från och med april 2019 jobbar hon dessutom 25 procent som projektledare för Glokala Sverige* i Trelleborgs kommun.

– Det känns underbart och tack vare priset som årets FN-lärare känner jag mig ännu mera taggad, säger hon.

■ Lovisa Fundell

* Glokala Sverige är ett utbildnings- och kommunikationsprojekt om Agenda 2030 i kommuner och regioner som drivs av FN-förbundet i samarbete med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL).

Maria Glawe fick ta emot pris som Årets FN-lärare under FN-förbundets årliga FN-rollspel SweMUN. Till vänster FN-förbundets generalsekreterare Petra Hallebrant.

Foto: Malin Enggård

SweMUN, Sweden Model United Nations, är Svenska FN-förbundets årliga nationella FN-rollspel för gymnasieelever. Rollspelet arrangeras varje år under tre dagar som en konferens där elever deltar som delegater för olika länder och diskuterar viktiga och högaktuella ämnen inom FN. För lärare anordnas i anslutning ett fördjupningsseminarium om FN och om rollspel som pedagogiskt verktyg i undervisningen.

Årets SweMUN ägde rum i mars på Gullbrannagården utanför Halmstad där 100 elever simulerade generalförsamlingen på svenska och säkerhetsrådet på engelska.

Benjamin Sundström och Kajsa Uhrenius var ordförande för utskottet för mänskliga rättigheter under årets SweMUN.

Foto: Malin Enggård

20-årsjubileum för UNG-konferens

I april arrangerade Svenska FN-förbundet för 20:e året i rad en större ungdomskonferens. UNG19 gick av stapeln på Sida Partnership Forum i Härnösand dit 49 unga i åldern 16 till 26 år kom från hela landet för att lyssna, diskutera, lösa problem och umgås med varandra under tre dagar. Deltagarna var antingen unga medlemmar från landets FN-föreningar eller gymnasieelever från våra FN-skolor.

Temat för UNG varierar mellan fred och säkerhet, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling. Årets konferens hade temat hållbar utveckling med särskilt fokus på jämlikhet. Under helgen diskuterades även fred i världen, hur våra företag kan påverkas till att bli mer hållbara och hur varje individ kan bidra till att Agenda 2030 genomförs.

Caroline är Årets FN-ungdom

Caroline Slotte, hemmahörande i Västerås och aktiv i Västerås FN-förening, har fått Svenska FN-förbundets utmärkelse Årets FN-ungdom 2019.

Svenska FN-förbundet instiftade förra året ett pris för att uppmärksamma ungdomar i organisationen som gör en särskilt fin insats när det gäller att uppmärksamma FN-frågorna. Priset, Årets FN-ungdom, delades i år ut i samband med FN-förbundets ungdomskonferens UNG19 i Härnösand. Årets pristagare är Caroline Slotte som bor i Västerås och är aktiv i Västerås FN-förening.

Motiveringen lyder: "Caroline har varit

en av Svenska FN-förbundets mest aktiva unga ambassadörer. Hon har föreläst om projekten Flicka och Skolmat samt arrangerat flera andra projekt. Hennes hedersuppdrag resulterade i fortsatt engagemang i Linköping FN-förening och sedan vidare till Västerås FN-förening där hon vid årsmötet blev vald till kassör. Carolines akademiska bakgrund och engagemang har lett till att hon blev utvald till förbundets referensgrupp

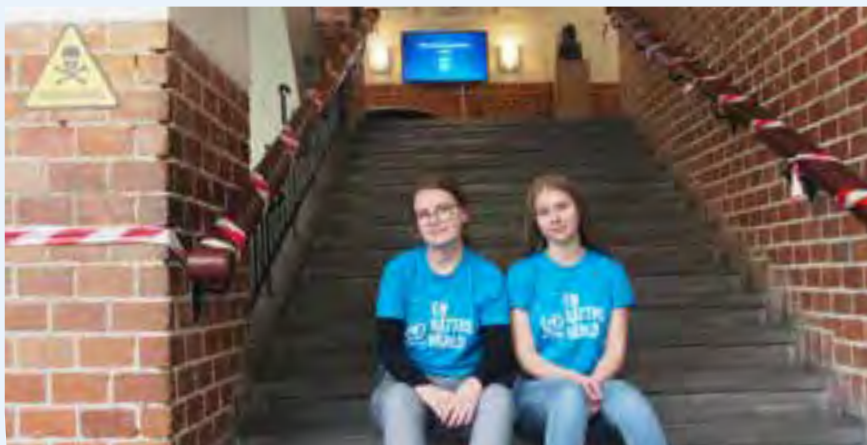

Foto: Malin Engström

Caroline Slotte med sitt diplom.

för unga som bli förbereder Svenska FN-förbundets största ungdomskonferens under året, UNG-helgen. I detta arbete har Caroline bidragit med många kloka tankar."

Caroline Slotte kommer från Finland och har bott i Sverige i tre år. Som mottagare av utmärkelsen Årets FN-ungdom fick Caroline, förutom blommor, diplom och äran, ta emot en prissumma om 10 000 kronor.

Emma Lindblad och Tilda Thordmark anordnade "Aktion FN mot minor" på S:t Eskils gymnasium i Eskilstuna.

Aktion mot minor på gymnasieskolor

"Viktigt att engagera sig och göra skillnad"

Runt om i landet uppmärksammade FN-skolor den 4 april internationella dagen mot minor. FN-elevföreningarna hade fått aktionspaket från FN-förbundet som bli innehöll material för att skapa ett imaginärt minfält.

– Jag hoppas att vi kan skapa en diskussion om minor i skolan. Drömmen är att fler elever ska engagera sig i viktiga frågor, säger Tilda Thordmark.

Tilda är ordförande för FN-elevföreningen på S:t Eskils gymnasium i Eskilstuna. Hon och Emma Lindblad, fören-

ingens tidigare ordförande, har satt upp rödvit varningstejp och varningsskyltar för minor i trappuppgången på skolan. På trappstegen ligger svarta, runda lappar där det står "MINOR" och som på baksidan har information om det stora globala problem som landminor utgör.

FYRA AKTIONER OM ÅRET

"Aktion FN" är ett koncept framtaget av FN-förbundets skolverksamhet.

Fyra gånger om året skickas ett kit med material ut till FN-elevföreningarna som kan använda det för att lyfta olika frågor. Emma tycker att aktionspaketen är ett bra sätt att informera om FN:s arbete.

– Jag visste nästan ingenting om hur stor påverkan minor har på ett samhälles ekonomiska och sociala förhållanden. Minor kan bryta ner byar och hela samhällen, säger Emma.

Överst på dagordningen står en föreläsning i Tildas klass om landminor. Det är Tilda och Signe Andersson, också medlem i elevföreningen, som håller i den. Tjejerna ställer sig inför klassen och berättar bli att minor finns i 60 länder och att de påverkar miljontals människor dagligen. Sedan ber de klassen att diskutera ämnet i smågrupper.

INFORMERA OM FN:S ARBETE

Nästa punkt för elevföreningen är att stå utanför matsalen och informera om FN:s arbete med minröjning.

– Vi brukar få positiv respons för våra aktiviteter av både lärare och elever. Det kan ibland vara svårt att få folk att stanna upp och lyssna, men det gäller att våga göra det ändå. Det är viktigt att engagera sig för att kunna göra en skillnad både i världen, Sverige och lokalsamhället, säger de.

■ Text och foto: Lovisa Fundell

Föreningar kräver svenskt ja till kärnvapenförbud

Flera FN-föreningar har under det senaste året varit aktiva i kärnvapenfrågan. Målet är ett svenskt ja till den nya konventionen om kärnvapenförbud.

”Den stora uppslutningen kring kärnvapenkonventionen kan bli starten för den globala massrörelse som är nödvändig för att tvinga världens kärnvapenmakter på reträtt”. Så lyder en av meningarna i den motion som FN-distriktet i Dalarna tillsammans med FN-föreningarna i Falun och Köping skickade in till FN-förbundets kongress förra året. Tillsammans med en rad andra föreningar och riksorganisationer fick man över kongressen på sin linje vilket inneburit att kärnvapen idag är den fråga inom fred, säkerhet och nedrustning som FN-förbundet lägger allra störst fokus på.

MANIFESTATION VARJE MÅNAD

I FN-föreningar och -distrikt har aktiviteter på temat kärnvapen arrangerats under en längre tid. Framst märks Falun där FN-föreningen arrangerar en manifestation till stöd för det nya kärnvapenförbudet den andra lördagen i varje månad. Vid manifestationerna har tal och diktläsning varvats med sång och allsång. Förbipasserande har stannat och lyssnat och genom att engagera andra lokala aktörer och profiler har engagemanget för ett kärnvapenförbud fått ytterligare spridning.

– Vid manifestationen i april talade två riksdagsledamoten Daniel Riazat (V) och Ibrahim Hamad från muslimska föreningen. Trubaduren Mats Höjer sjöng och läste dikter. Från vår egen förening deltog bland annat Cia Bergh och berättade

om farliga situationer genom historien då vi varit nära ett kärnvapenkrig, berättar FN-föreningens ordförande Karin Alexanderson.

För att väcka omgivningens nyfikenhet har föreningen även tillverkat ett ”kärnvapenparaply”. Det är ett begrepp som används för att förklara att Natos kärnvapen ”skyddar” stater som är medlemmar i organisationen, även de som inte har egna kärnvapen.

FALSK TRYGGHET

– Vi vänder oss mot argumentationen att Sverige inte ska ansluta sig till kärnvapenförbudet med hänvisning till att Nato har en kärnvapenstrategi som inkluderar kärnvapenparaply. Det är ju en falsk trygghet att stå under ett sådant för det riskerar att man själv blir måltavla. Om man däremot står utanför paraplyet, som vi tycker Sverige ska göra, är det ett sätt att visa att vi inte accepterar kärnvapen på jorden, fortsätter Karin Alexanderson.

En annan FN-förening som arrangerat aktiviteter i kärnvapenfrågan är Göteborg. Tillsammans med lokalföreningarna av IKFF och Svenska Freds har de under våren bland annat ordnat en ”after work” med ett panelsamtal om kärnvapen. Panelen utgjordes av fredsforskaren Svante Karlsson samt Valter Mutt, tidigare utrikespolitisk talesperson för Miljöpartiet.

– Vi diskuterade kärnvapen, FN:s kärnvapenkonvention och varför Sverige ännu

Foto: Bent Lindberg

Annica Ericson, sekreterare i Falu FN-förening, funderar på vem som egentligen vill stå under ett kärnvapenparaply.

inte skrivit på. Det kom en hel del folk och var en riktigt rolig kväll med intressanta diskussioner, säger Amanda Lindell, ordförande i FN-föreningens ungdomssektion.

VÄLKOMMET ENGAGEMANG

Jens Petersson, handläggare för fred, säkerhet och nedrustning på FN-förbundet, välkomnar varmt FN-föreningarnas engagemang i frågan. Förhoppningen är att förbundets namnsamling, till stöd för ett svenskt ja till FN:s kärnvapenförbud, via föreningarna ska få synlighet och spridning i hela landet.

– Ytterst vill vi ju påverka våra folkvalda som kommer att rösta om frågan i riksdagen. En svensk underskrift står och faller med hur socialdemokraterna och centern ställer sig så om man har kontakter och kan trycka på där vore det mycket värdefullt, säger han.

■ AnnaLena Karlsson Andrews

Sverige, skriv på FN:s konvention om kärnvapenförbud
Det förstår alla, både jag och Du
men inte våra folkvalda representanter
troligen lyssnar de mer på officerare och sergeanter
Även om man en liten del av världens kärnvapen skulle avfyra
blir klimateffekterna stora och dyra
värmestrålning, bränder, tryckvåg och radioaktivitet
Död, vattenbrist, svält med flyktingströmmar, epidemier - ja vi vet

För att inte tala om de medicinska skadorna på människor och djur
Vill du veta hur? Om det händer:
Skadade, blödande, brända, spyende och gråtande människor i mängder
Det hände i Japan under andra världskrigets slut

och det uppstår behov av sjukhusvård akut
men den räcker på långa vägar inte till, hur gärna vårdpersonalen än vill
Symptom av strålsjuka kommer att visa sig: okontrollerade blödningar,
problem med inre organ, hårfall, infektioner
skador som kommer att drabba människor i generationer

Avskräckningseffekten och terrorbalansen är argumentet
Men misstag kan göras och flera har skett
Kärnvapen kostar pengar att inneha
105 miljarder dollar spenderade 2011 USA
Lika mycket som om alla skulle få skola, hälsovård, mat, vatten & avlopp
och därmed få framtidshopp

FN-föreningen i Kristianstad viktig aktör för det lokala hållbarhetsarbetet

Kristianstads kommun har kommit längre än de flesta i sitt arbete för hållbarhet och Agenda 2030. FN-föreningen på orten har spelat en viktig roll i sammanhanget.

Under förra året var Kristianstads kommun en av sju pilotdeltagare i Glokala Sverige, Svenska FN-förbundet och Sveriges kommuner och landstings (SKL) gemensamma kommunikationsprojekt om Agenda 2030. Det hela började med ett medborgarförslag från FN-föreningen på orten, berättar FN-föreningens ordförande Jan Lindelöf:

– Föreningens styrelse tyckte att det hade varit bra om kommunen jobbade mer med Agenda 2030 så vi beslutade oss för att lägga ett sådant medborgarförslag. Det gick igenom i kommunfullmäktige utan större diskussion, berättar han.

FN-föreningen har länge haft en bra relation med Kristianstads kommun, fortsätter Jan Lindelöf.

– Vi har allmänt sett ett gott rykte i kommunen. Man känner till oss och vet att vi är seriösa och bedriver bra verksamhet, säger han.

FRAMTIDSVECKAN

Utöver beslutet att delta i Glokala Sverige ger kommunen varje år ekonomiskt bidrag till projektet Framtidsveckan. Det är den viktigaste delen av Kristianstads FN-förenings engagemang för hållbar utveckling. Framtidsveckan har funnits i fem år och arrangeras i mitten

av september av en rad organisationer i samverkan med kommunen och högskolan. Den består av utställningar, föreläsningar och andra aktiviteter som kretsar runt hållbarhet, välgörenhet och framtiden.

– Kommunen ställer också upp i andra sammanhang när vi t ex arrangerar debatter och utfrågningar av politiker om hållbar utveckling. Vi tycker också det är bra att kommunen gör egna ansträngningar för att väcka allmänhetens intresse. Man har t ex köpt in stora kuber som representerar de 17 globala målen. För närvarande står de i ett köpcentrum och väcker nyfikenhet, berättar Jan Lindelöf.

BRETT PROGRAM

För övrigt arbetar Kristianstads FN-förening med ett program som bl a inkluderar föreläsningar, medverkan vid Earth Hour i mars, deltagande i klimatrörelsen Fridays For Future samt olika initiativ för social hållbarhet och integration. Föreningen försöker också synas i lokala medier, bl a genom insändare och debattartiklar i Kristianstadsbladet. I sin egen Facebookgrupp har föreningen över 400 följare som där bl a får information både inför och efter föreningens aktiviteter.

Kerstin Söderström på Svenska FN-förbun-

Liten aktivist kräver hållbar framtid.

Jan Lindelöf, till höger, inviger framtidsveckan tillsammans med lokala politiker.

dets kansli jobbar med Glokala Sverige. Hon ger följande råd till FN-föreningar som vill jobba för hållbar utveckling:

- Kolla upp om din kommun är med i Glokala Sverige. Titta på fn.se/glokalasverige där du också hittar kommunens kontaktperson för projektet.
- Om kommunen inte är med: ta reda på vem som är ansvarig politiker för hållbar utveckling. "Hållbarhetsstrateg", "folkhälsochef", "miljöstrateg" och liknande titlar kan också leda rätt.
- Skriver kommunen om Agenda 2030 på sin webbplats? Om hållbarhetsarbete? Letar i mål-, visions- och strategidokument så får du reda på vad som är planerat.

■ Max Bergensten, praktikant

Utredningen som regeringen tillsatte kom fram till följande

"Konventionen är alldeles för oprecis och böljande

Att skriva på är att reta Natos vänner

som vill ha kärnvapenparaply ifall det händer"

Vi menar att skriva på är en signal – att världens ledare inte har nåt val

För folk i alla länder vill leva på vårt vackra klot

utan något kärnvapenhot

Så ta nu ert förnuft till fånga – 86 procent säger nej så vi är många

Moderater, SD:are, Kd-ister – Liberaler och Centerpartister

och högborne försvarsminister

Lyss till det egna partiets ungdomar och feminister!

Även ryssarna är människor om än österut – Peter Hultqvist borde veta hut

Hans vackra dalmål klingar falskt i etern

Har han helt glömt alliansfriheten?

Norge och Finland har förbjudit kärnvapen att beträda sina länder

Men hur blir det i Sverige om det värsta händer

Världensavtalet ger inte klart besked

Vi vill inte ha upprustning, vi vill ha fred

Att inneha och använda kärnvapen borde vara kriminellt

och förbudet ska vara universellt

Låt Sverige gå i bräsch för nedrustning på jorden

Sverige – skriv på kärnvapenförbudskonventionen!

■ Tal på vers av Karin Alexanderson, Falu FN-förening

Säg nej till kärnvapen!

Nu är FN-förbundets kampanj till stöd för FN:s nya konvention mot kärnvapen igång. Besök nejtillkarnvapen.nu för att skriva under vår namninsamling och fn.se/karnvapen för att lära dig mer. För mer information kontakta vikarierande kampanjledare Louise Öhlund på louise.ohlund@fn.se.

Smaka på Stockholm

För sjunde året i rad samarbetar matfestivalen Smaka på Stockholm med FN-förbundet och projekt Skolmat. Restauranger och foodtrucks som deltar i samarbetet har minst en rätt i sin meny som ger en skollunch (2 kr) per såld måltid. Årets festival går av stapeln 6–9 juni i Kungsträdgården. Är du i krokarna, kom och ät – och gör en insats för projekt Skolmat!

Besök av internationell praktikant

Vill din FN-förening få besök av en av våra internationella praktikanter? Kanske vill ni arrangera en sommaraktivitet eller kick-starta hösten med en inspirerande föreläsning?

Under våren har två av våra unga medlemmar gjort praktik hos våra systerförbund i Georgien och Tanzania. Från mitten av juni till slutet av augusti kommer de sedan att jobba med information kring sin praktiktid vilket är ett utmärkt tillfälle för alla i FN-rörelsen att lära sig mer om vårt internationella utvecklingssamarbete och våra systerorganisationer. Teman som berörs är bl a Agenda 2030, demokrati, mänskliga rättigheter och jämställdhet. Senast den 15 juni behöver vi er intresseanmälan för en föreläsning eller workshop med en internationell praktikant. Kontakta Mikaela Engwall på mikaela.engwall@fn.se eller 070 415 93 14.

Övergrepp mot flickor under "cutting season"

Medan många barn ser fram emot ett härligt sommarlov riskerar andra att bli utsatta för könsstymning. Under sommaren, ibland kallad "cutting season" för att många flickor utsätts för övergreppet under årstiden, kommer FN-förbundet att uppmärksamma denna viktiga fråga i våra digitala kanaler. På så sätt vill vi skapa uppmärksamhet kring ett fruktansvärt övergrepp som ger men för livet och samtidigt samla in pengar till vårt projekt Flicka. Hjälp gärna till genom att kommentera och dela våra inlägg i våra sociala medier.

Översättare efterlyses!

Vid FN-förbundets kongress 2018 beslutades att foldrar om FN-förbundet ska översättas till vissa andra språk med hjälp av ideella krafter. Därför söker vi nu personer som kan hjälpa oss med översättningar från svenska till arabiska, dari, engelska, kurdiska, persiska, somaliska och tigriska. Hör av er till petra.hallebrant@fn.se!

Nytt från förbundsstyrelsen

Vilka beslut fattade FN-förbundets styrelse vid sitt sammanträde i april? Läs ett sammandrag av protokollet på vår webbsida – gå till fn.se/styrelsen.

Nya FN-skolor

I början av juni kommer FN-förbundets skolteam att fatta beslut om vilka gymnasieskolor som ska certifieras till FN-skolor till hösten 2019.

För mer information kontakta Helen Huledal på helen.huledal@fn.se.

Nominera Årets FN-vän och FN-supporter!

I samband med FN-dagen i oktober tillkännager FN-förbundet vem som utsetts till Årets FN-vän respektive FN-supporter. FN-föreningar, FN-distrikt och anslutna riksorganisationer kan nominera en kandidat vardera till dessa två priser. Läs mer och nominera senast den 8 augusti på fn.se/fn-van-supporter.

Försenad medlemsavisering

Du har kanske saknat ett brev från oss? Var inte orolig! Avin för att betala medlemsavgiften kommer senare i år p g a att vi håller på att byta datasystem.

Vill du slippa hålla koll på brevlådan och samtidigt skona miljön? Då kan du betala medlemsavgiften via autogiro.

Kontakta vår registratör

Robin Strand på info@fn.se eller

08 462 25 40 så hjälper han dig!

Bidra till en bättre värld!

Visste du att du kan bidra till FN-förbundets insamlingsprojekt via autogiro? Genom att bli månadsgivare är du inte bara med och bidrar till en bättre värld, du är även med och effektiviserar vårt insamlingsarbete då autogiro hjälper oss att hålla kostnaderna nere. Var med och bekämpa barnäktenskap och könsstymning via Flickaprojektet, gör skolmat till kunskap genom Skolmatsprojektet eller kämpa för en minfri värld genom Projekt Minor! Kontakta vår registratör Robin Strand på info@fn.se eller 08 462 25 40!

Ett starkare FN-förbund

Vid FN-förbundets kongress 2018 diskuterades flera motioner som handlade om att stärka den svenska FN-rörelsen. Mot den bakgrunden har en projektgrupp under året arbetat med en ny medlemsutvecklingsstrategi. Ett viktigt mål är att få antalet medlemmar i FN-förbundet att öka och de medlemmar vi redan har att stanna kvar. Strategin innehåller bl a en tydlig vision om att stärka FN-föreningar, FN-distrikt och individuella medlemmar. Dessutom tar den upp konkreta metoder för hur vi bäst stöttar våra hårt arbetande föreningar från Ystad till Haparanda. Dokumentet bygger på värdefull input från individuella medlemmar och förtroendevalda och förbundsstyrelsen kommer att diskutera det på sitt möte i slutet av augusti.

ANNELIE BÖRJESSON
ORDFÖRANDE I SVENSKA FN-FÖRBUNDET:

EN LEVANDE ÖDESFRÅGA SOM BORDE VARA DÖD

Det är i år 74 år sedan atombomberna fälldes över Hiroshima och Nagasaki. Aldrig någonsin tidigare hade världen skådat ett vapen som slog så urskillningslöst och tog livet av så många. Förödelsen var total. Fortfarande lever människor med sviter av bomberna. Ännu finns det överlevare som minns, men deras röster blir allt färre. Jag förundras ibland över hur vi människor fungerar och hur fort vi glömmar. Jag förundras också över hur tiderna förändras, och med det hur vi tänker, vad vi tar för givet och vad vi ser som viktigt och som normalt.

Sedan en tid har kärnvapenfrågan fått ökat utrymme i media och blossat upp som högaktuellt ämne. Oroligheterna på Koreahalvön, Kim Jong-Uns missilttester och den hätska retoriken mellan honom och Trump gjorde att världen höll andan ett tag. Även oroligheterna mellan kärnvapenmakterna Indien och Pakistan gällande Kashmir tidigare i år skapade oro och obehag. Som bekant lämnade USA INF-avtalet om medeldistansmissiler och Ryssland likaså, vilket ökar risken för användning av nukleära stridsvapen.

Antalet kärnvapen i världen har minskat avsevärt sedan 1980-talet – från cirka 70 000 till ungefär 14 500 i dag. Det är en stor minskning, men vapnen finns trots icke-spridningsavtalet NPT och nedrustningsarbetet kvar. De är dessutom långt mycket kraftigare än de bomber som användes i Japan 1945. Bara vetskapen om att kärnvapen finns och att de mer eller mindre kan blåsa bort världen skrämmer. Alla människor borde känna på liknande sätt, så varför är inte opinionen mer

högljudd? Varför är inte trycket större på de nio länder som har kärnvapen att avveckla dessa?

Vi talar ofta om att det finns två ödesfrågor för mänskligheten – klimatförändringarna och kärnvapnen. Den förstnämnda har fått betydande uppmärksamhet, bl a tack vare Greta Thunbergs opinionsbildande arbete. Men för ödesfrågan kärnvapen går det trögare. Åter läggs enorma summor på att utveckla och modernisera kärnvapen – pengar som i teorin skulle kunna läggas på utveckling och de globala målen i stället. Tänk vad det skulle kunna göra för mänskligheten, vår planet och vår gemensamma framtid!

En reaktion på den eftersatta avvecklingen av dessa extrema vapen är FN:s avtal om förbud mot kärnvapen som antogs av generalförsamlingen 2017. Avtalet fick stöd av 122 länder och organisationen Ican tilldelades senare samma år Nobels fredspris för sitt arbete mot kärnvapen. Hittills har 70 länder signerat och 23 har ratificerat avtalet.

Sverige, som genom åren har varit en röst för fred och nedrustning, har ännu inte tagit beslut i frågan. En utredning tillsattes, och Lars-Erik Lundin kom fram till att Sverige inte bör ratificera avtalet. Liksom fyra av fem svenskar menar Svenska FN-förbundet det motsatta. Att en enda persons slutsatser ska vara vägledande i en så pass viktig och aktuell fråga är dessutom orimligt när så många berörs av frågan. Därför driver vi en kampanj för att Sverige ska ratificera avtalet. Kärnvapen ska förbli en del av historien – inte av vår nutid.

Nästa nummer

...av Världshorisont kommer ut den 25 september och blir ett temanummer om Agenda 2030 och de globala målen.

Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling antogs av världens stats- och regeringschefer vid ett toppmöte i New York den 25 september 2015. Målen ska leda mänskligheten i riktning mot en fredligare värld där människor kan leva drägliga och fria liv i harmoni med natur och ekosystem.

Idag, fyra år senare, är genomförandet av målen i full gång och det finns mängder av goda exempel på hur olika aktörer jobbar för att komma framåt med målen och skapa en så hållbar utveckling som möjligt. I vårt temanummer lyfter vi fram några av dessa lokala hjältar i Sverige och världen.

Foto: Malin Enggård

Använd gärna Världshorisont som ett redskap för att sprida kunskap och engagemang för FN-tanken och globala frågor. Medlemmar kan beställa buntar av tidningen till rabatterade priser.

Skicka din beställning till vardshorisont@fn.se

FN-förbundet
UNA SWEDEN

EN
BÄTTRE
VÄRLD

NEJ TILL KÄRNVAPEN.NU

Sverige måste vara en stark röst för fred och nedrustning.
Tillsammans sätter vi press på våra politiker att skriva under
FN-avtalet mot kärnvapen. Gör din röst hörd. Säg nej till kärnvapen.

Skriv under vår namninsamling
nejtillkärnvapen.nu